

Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
Mustafa Kemal University Journal of the Faculty of Education
Yıl/Year: 2020 ♦ Cilt/Volume: 4 ♦ Sayı/Issue: 6, s. 22-32

ALMANCA ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMI ÖĞRENME ÇIKTILARININ DİSSEL YETERLİLİKLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Dr. Aysel DEREGÖZÜ

aysel.deregozu@gmail.com

Orcid: 0000-0002-8371-8047

Özet

Bu çalışmanın amacı, öğretmen eğitiminde Almanca öğretmeni adaylarına kazandırılması istenilen dilsel yeterliliklerin belirlenmesidir. Bu amaç kapsamında Türkiye’de yükseköğretim kurumlarında bulunan Almanca öğretmenliği programlarının öğrenme çıktıları dilsel yeterlilik hedefleri açısından incelenmekte ve hedeflenen yeterlilikler karşılaştırılarak irdelenmektedir. Bununla birlikte, hedeflenen dilsel yeterlilikler, yabancı dil öğretmenlerinin sahip olması gereken yeterlilikleri gösteren Dil Öğretmenleri İçin Avrupa Profil Tablosu dilsel yeterlilik göstergeleri ile karşılaştırılmakta ve ulusal dilsel yeterlilik hedeflerinin uluslararası ölçütlerde yer alanlar ile ne derece örtüştüğü incelenmektedir. Çalışmada, Türkiye’deki 21 Almanca öğretmenliği programından web – sayfalarından öğrenme kazanımlarına erişilen 16 programın yeterlilikleri içerik açısından incelenmiş ve yeterlilik konularına göre kategorilere ayrılmıştır. Dilsel yeterlilikler, hedeflenen dil seviyesi, dilsel farkındalık ve dili geliştirme, dilsel kavramlar ve dile dair, dil bilgi ve becerileri altında yer alan yeterlilikler olarak ele alınmıştır. Elde edilen bulgulara göre, programlar arasında dilsel yeterlilik hedefleri açısından farklılıklar olduğunu ve ortak bir anlayış doğrultusunda yeterliliklerin ifade edilmediği görülmektedir. Ortak zorunlu bir lisans programı ile eğitim veren programların dilsel yeterlilikler açısından da uyumlu olması beklenmektedir. Dil Öğretmenleri İçin Avrupa Profil Tablosu dilsel yeterlilikleri ile karşılaştırıldığında, programlarda bir yabancı dil öğretmeni için gerekli olan dilsel yeterlilik hedeflerine yeterince yer verilmediği görülmektedir. Programların öğrenme çıktılarının dilsel yeterlilik hedefleri açısından yeniden gözden geçirilmesi ve programlar arasında uyumun sağlanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen eğitimi, yabancı dil, yeterlilik

AN EVALUATION OF GERMAN LANGUAGE TEACHER EDUCATION PROGRAM LEARNING OUTCOMES IN VIEW OF LINGUISTIC COMPETENCES

Abstract

The aim of this study is to investigate to what extent German language teacher education programs define key learning outcomes in accordance with current expectations of the profession. Within this aim, in the German language teacher education programs key learning outcomes related to linguistic competences are examined. In the study, qualitative research methods are used. With content analysis method, key learning outcomes of 21 German language teacher education programs are examined. Out of 21 programs, 16 programs key learning outcomes could be reached on their official websites. The targeted competences are examined and categorized according to their content. The defined linguistic competences could be categorized under the aspects language level, general linguistic competences and linguistic competences related to language knowledge and skills. For a comparison linguistic competence descriptors of the European Profiling Grid are examined. The findings are compared and discussed. The results revealed that key program outcomes related to linguistic competences lack to define a common targeted language level. Yet, it could be determined that four of the programs define a level for the German language in accordance with the expectations of the European Profiling Grid, which requires a B2 level for teachers during tertiary education. The findings on general linguistic competences revealed that the programs lay diverse focus on the competences related to language skills, which are just mentioned by two programs. Hence, it is recommended to revise programs key learning outcomes especially with a focus on language level and linguistic knowledge and skills.

Key Words: Competence, foreign language, teacher education

1. Giriş

Öğretmen eğitimi, öğretmen adaylarına meslekleri için gerekli olan konularda bilgi ve beceriler kazandırmayı amaçlamaktadır. Bunlar arasında dilsel konularda bilgi ve beceriler de bulunmaktadır. Genelde lisans eğitiminde öğrencilere dilsel açıdan kazandırılması hedeflenen bilgi ve beceriler, Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesinde “Bir yabancı dili en az Avrupa Dil portföyü B1 düzeyinde kullanarak alanındaki bilgileri izler ve meslektaşları ile iletişim kurar.” (Yükseköğretim Kurulu, [YÖK], 2010) olarak tanımlanmaktadır. Bu becerinin, her lisans öğrencisinden beklenen bir yeterlilik hedefi olduğu da anlaşılmaktadır. Yabancı dil öğretmeni adayları için bu konuda bir yeterlilik hedefinin konulmadığı da görülmektedir. Yabancı dil öğretmenleri için gereken dilsel bilgi ve beceriler ise, meslekleri için gerekli olan yeterliliklerde ifade bulunmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan İngilizce Öğretmeni Özel Alan Yeterlilikleri (Milli Eğitim Bakanlığı, [MEB], 2017) İngilizce öğretmenlerinin sahip olması gereken bilgi ve becerilere yer vermektedir. Ancak yeterlilikler ve performans göstergeleri incelendiğinde, dilsel yeterliliğin ayrı bir boyut olarak ele alınmadığı görülmektedir. Ancak, öğrencilerin İngilizceyi doğru, anlaşılır bir şekilde kullanmalarını sağlayabilmeleri için “İngilizceyi akıcı ve doğru kullanmada öğrencilerine model olur” ifadesi ile akıcı bir İngilizceye sahip olunması gerektiğine vurgu yapılmaktadır. Akıcı ve doğru kullanmanın belli bir dil seviyesi ile ilişkilendirilmediği ve yoruma açık bir ifade olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, yabancı dil öğretmenleri için gerekli yeterlilikler Milli Eğitim Bakanlığı tarafından sadece İngilizce öğretmenleri için verilmektedir. Türkiye’de okullarda öğretilen ikinci yabancı diller olan Almanca ve Fransızca için öğretmen yeterlilikleri tanımlanmamaktadır. Bu kapsamda diğer dillerin öğretmenlerinin sahip olması gereken yeterliliklerinin de belirlenmesi zorunlu olduğu anlaşılmaktadır. Almanca öğretmenleri açısından bakıldığında, Almanca öğretmenleri için gerekli olan dilsel yeterlilikler nelerdir sorusuna karşılık, 2006 – 2007 yılları arasında “Türk yükseköğretim kurumlarında Almanca öğretmenlerine yönelik program geliştirme” konusunda düzenlenen çalışmaya katılan Türkiye’deki Almanca öğretmenliği bölümleri temsilcileri “Yüksek dilsel becerilere ve bu beceriyi öğrencilerin ihtiyaçlarına göre ayarlama yeteneğine sahip olmalıdır” (Hatipoğlu, 2009: 46) olarak ifade etmektedir. Burada da, ‘yüksek dilsel beceri’ konusunun tam olarak açıklanmadığı ve nitelik açısından yeterince ayırt edici bir tanım olmadığı görülmektedir. Bu noktada, Almanca öğretmenliği için daha ayrıntılı dilsel yeterlilik tanımlamalarının yapıp yapılmadığı konusunun açıklığa kavuşturulması gerekmektedir.

Bologna Süreci çalışmaları kapsamında yükseköğretimde Avrupa yükseköğretim alanına uyum ve kalitenin sağlanması açısından program yeterliliklerinin belirlenmesinin bir zorunluluk olduğu görülmektedir (YÖK, 2011). Yabancı dil öğretmeni eğitiminde dilsel yeterliliklerin kazandırılmasının temel bir eğitim hedefi olduğu ise açıktır. Bununla birlikte, yabancı dil öğretmenleri eğitimleri sonunda hem dil hem de dil öğretimi konusunda uzmanlığa ulaşmaları gerekmektedir (Königs, 2009: 28 - 29; Hatipoğlu, 2009: 46). Dolayısıyla, Almanca öğretmeni eğitim programları da bu iki temel konuda bilgi ve becerileri öğrenme çıktıları olarak hedef yeterlilikler altında vermesi zorunludur. Bu noktada akla gelen soru: “Almanca öğretmeni eğitimi programlarında öğrenme çıktıları dilsel bilgi ve beceriler açısından hangi yeterlilikleri hedeflemekte ve bu hedefler mesleki yeterlilik beklentileri ile ne derece uyum göstermektedir?”

Bu soruya cevap bulmak amacıyla yapılan bu çalışmada, araştırma soruları şu şekilde belirlenmiştir:

1. Türkiye’de Almanca öğretmenliği lisans programlarında öğrenme çıktıları dilsel bilgi ve beceriler açısından hangi konuları kapsamaktadır?
2. Almanca öğretmenliği lisans programlarında dilsel yeterlilikleri kapsayan öğrenme çıktılarında bir farklılık/ benzerlik söz konusu mudur?
3. Almanca öğretmeni eğitimi programlarında dilsel yeterlilikler ile ilgili öğrenme çıktıları, mesleki yeterlilik göstergeleri ile ne derece uyumludur?

2. Yöntem

Çalışmada, Almanca öğretmeni eğitiminde öğretmen adaylarına kazandırılması istenilen dilsel bilgi ve becerilerin belirlenmesi amacıyla, Almanca öğretmeni eğitimi programları öğrenme çıktıları dilsel yeterlilik hedefleri açısından incelenmektedir. Çalışmada, doküman analizi yöntemi kullanılmaktadır. Çalışma kapsamında, Türkiye’de Almanca öğretmeni eğitimi programlarının öğrenme çıktıları içerik açısından incelenmiş, dilsel bilgi ve becerilerin tanımlandığı öğrenme çıktıları saptanmıştır. Öğrenme çıktıları, konu ve içerikleri göz önünde bulundurularak, kategorilere ayrılmıştır. Kategorilerin oluşturulmasında, öğrenme çıktılarının içerikleri esas alınmıştır. Konu açısından bakıldığında, dilsel hedefleri içeren öğrenme çıktıları, yabancı dilde hedef seviye, dilsel farkındalık, dili geliştirme, dilsel kavramlar, dile dair, yabancı dil bilgi ve becerileri başlıkları altında ele alınabildikleri görülmektedir. Bu başlıklar altında karşılaştırılarak verilen öğrenme çıktıları, Dil Öğretmenleri İçin Avrupa Profil Tablosunda (EPG, 2013) yer alan dilsel yeterlilikler ile karşılaştırılarak irdelenmektedir. Almanca öğretmeni eğitimi programlarında öğrenme çıktıları, ilgili programların web – sayfalarında erişime sunulan ve programın öğrenme çıktılarını gösteren sayfalardan elde edilmiştir. Bu kapsamda, Türkiye’de Almanca öğretmeni eğitimi programları Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi (YÖK, 2020) yardımıyla belirlenmiştir. Buna göre Türkiye’de 21 yükseköğretim kurumunda Alman Dili Eğitimi programı olduğu görülmektedir. Öğrenme çıktılarına üniversite web – sayfalarında erişime sunan 16 programın öğrenme çıktıları çalışma kapsamında incelenmiştir. Bu çalışma, insanlar üzerinde veya onların katılımını gerektirecek bir nitelikte olmadığından, Etik Kurul Onay gerektirmemektedir.

3. Bulgular

3.1. Dil Seviyesine İlişkin Bulguları

Almanca öğretmenliği lisans programlarında öğrenme çıktılarında hedeflenen dil seviyeleri Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1.

Almanca öğretmenliği programlarında dil seviyesine ilişkin yeterlilikler

Konu	Yeterlilikler
Almanca	Almanca’yı ana dili düzeyine yakın kullanabilme becerisi (Anadolu Üniversitesi, 2020) Avrupa Ortak Çerçeve Programı kapsamında B2 düzeyinde Almanca dil becerilerine sahip olmak (Bursa Uludağ Üniversitesi, 2020; İstanbul Üniversitesi – Cerrahpaşa, 2020; Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, 2020)
Yabancı Dil	“Yabancı dili Avrupa Dil Portföyü A2 Genel Düzeyinde kullanarak bu dilde iletişim kurabilir “ (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, 2020). “Bir yabancı dili en az Avrupa Dil portföyü B1 düzeyinde kullanarak alanındaki bilgileri izler ve meslektaşları ile iletişim kurar” (Anadolu Üniversitesi, 2020). “Bir yabancı dili en az Avrupa Dil portföyü B2 düzeyinde kullanarak alanındaki bilgileri izler ve meslektaşları ile iletişim kurar (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, 2020). “Avrupa Ortak Çerçeve Programı kapsamında C1 düzeyinde yabancı dil becerisi kazandırılması” (Marmara Üniversitesi, 2020). “Avrupa Ortak Çerçeve Programı kapsamında C1 ve C2 düzeyinde yabancı dil yeterliliği kazandırılması” (Dokuz Eylül Üniversitesi, 2020) “Yabancı diller bölümünde öğrendiği dili en üst seviyede C2 öğrenerek ve bunu alanına özgü bilgileri, yayınları takip edebilme ve yabancı ülkelerdeki meslektaşları ile iletişim kuracak düzeyde kullanabilir” (Ondokuz Mayıs Üniversitesi, 2020).
İkinci Dil	İkinci bir yabancı dile ait temel kavram ve kuralları öğrenir. İkinci bir yabancı dili yazılı ve sözlü olarak ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde kullanabilir. (Dicle Üniversitesi, 2020) Alan dışı ikinci “yabancı dili en az Avrupa Dil portföyü A2 düzeyinde kullanarak alanındaki bilgileri izler ve meslektaşları ile iletişim kurar”(Trakya Üniversitesi, 2020).

Almanca öğretmenliği programlarında dilsel yeterlilikler ve hedeflenen seviyeler incelendiğinde, 16 programdan sadece beş tanesinin Almanca için bir hedef seviye belirlediği görülmektedir. Hedeflenen seviyelerin ise, dört programda Avrupa Ortak Çerçeve Programı ölçütleri ile uyumlu B2 düzeyi (Bursa Uludağ Üniversitesi, 2020; İstanbul Üniversitesi – Cerrahpaşa, 2020; Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, 2020; Bursa Uludağ Üniversitesi, 2020), bir programda ise “Almanca’yı anadil düzeyine yakın kullanabilme becerisi” (Anadolu Üniversitesi, 2020) olduğu görülmektedir. Altı programda Alman diline vurgu yapılmadan yabancı dil ile ilgili öğrenme çıktısına yer verilmektedir (Anadolu Üniversitesi, 2020; Dokuz Eylül Üniversitesi, 2020; Marmara Üniversitesi, 2020; Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, 2020; Nevşehir Hacı Bektaş Üniversitesi, 2020; Ondokuz Mayıs Üniversitesi, 2020). Ancak bu yabancı dilin hangi dil olduğu konusunda bir bilgi bulunmamaktadır. Yabancı dilde hedef düzeyler incelendiğinde, bunların A2, B1, B2, C1 ve C2 düzeyleri oldukları görülmektedir. Bir programda ise hem C1 hem de C2 düzeylerinde yabancı dil yeterliliği kazandırılması hedeflenmektedir (Dokuz Eylül Üniversitesi, 2020). Dilsel açıdan iki program ikinci bir yabancı dilde bilgi ve becerilerin kazandırılmasını hedeflemektedir. Bir programda (Trakya Üniversitesi, 2020) ikinci yabancı dilde A2 seviyesi hedeflenirken, diğer bir programda düzey açık belirtilmeden “İkinci yabancı dil, yazılı ve sözlü olarak ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde kullanılabilir” (Dicle Üniversitesi, 2020) olarak belirlenmektedir.

Tablo 2’de ise, Dil Öğretmenleri İçin Avrupa Profil Tablosunda (EPG, 2013) yabancı dil öğretmenleri için gerekli olan dilsel yeterlilikler yer almaktadır.

Tablo 2.

Dil Öğretmenleri İçin Avrupa Profil Tablosunda Dilsel Yeterlilikler

Evre	Seviye	Yeterlilikler
Gelişim Evresi 1	1.1.	Hedef dilde üçüncü seviyede eğitim almaktadır Hedef dilde B1 düzeyinde yeterlilik kazanmıştır
	1.2.	Hedef dilde üçüncü seviyede eğitim almaktadır Hedef dilde B2 düzeyinde yeterlilik kazanmıştır
Gelişim Evresi 2	2.1.	Hedef dilde B2 düzeyinde sınav sertifikası ve C1 düzeyinde sözel yetkinliği vardır.
	2.2.	Hedef dilde C1 düzeyinde sınav sertifikası vardır veya Hedef dilde bir derecesi ve C1 düzeyinde belgelenmiş yeterliliği bulunmaktadır
Gelişim Evresi 3	3.1.	Hedef dilde C2 düzeyinde sınav sertifikası vardır veya Hedef dilde bir derecesi ve C2 düzeyinde belgelenmiş yeterliliği bulunmaktadır
	3.2.	Hedef dilde dil ile ilgili derecesi veya C2 düzeyinde sınav sertifikası ile doğal bir dil hakimiyeti vardır veya Hedef dilde ana dili o dil olan kadar yetkindir

(Kaynak: EPG, 2013)

Dil Öğretmenleri İçin Avrupa Profil Tablosuna (EPG, 2013) göre, gelişim evrelerine göre yükseköğretimde eğitim alanlar için gerekli dil seviyesi B1 ve B2 seviyeleridir. Gelişim Evresi 2’de ise C1, Gelişim Evresi 3’te C2 düzeylerinde dilsel yeterlilikler beklenmektedir.

3.2. Dilsel Bilgi ve Becerilere İlişkin Bulguları

Tablo 3’de Almanca öğretmenliği programlarında, genel dilsel yeterlilikler ile ilgili öğrenme çıktıları yer almaktadır.

Tablo 3.

Almanca öğretmenliği programları genel dilsel yeterlilik öğrenme çıktıları

Konu	Yeterlilikler
Dilsel Farkındalık	<p>“İnsan dilinin özellikleri, yapısı ve işleyişini anlamaya ve çözümlmeye yönelik bilgiye sahip olma ve kullanabilme becerisi” (Anadolu Üniversitesi, 2020).</p> <p>“Hedef dilin yapısal özelliklerinin, ana dil ile hedef dil arasındaki ortak ve farklı dilbilgisel/dilbilimsel yapıların öğretilmesi ve bu benzerlik ve farklılıklara gönderme yaparak bunları yabancı dil öğretiminde kullanabilme becerilerinin kazandırılması” (Dokuz Eylül Üniversitesi, 2020).</p> <p>“Ana dil ile yabancı dil arasındaki ortak ve farklı dil bilgisi ile ilgili/dilbilim ile ilgili yapıları irdeleyebilme ve bu benzerlik ve farklılıklardan yabancı dil öğretiminde yararlanabilme becerilerinin kazandırılması” (Necmettin Erbakan Üniversitesi, 2020; Marmara Üniversitesi, 2020)”. “Almanca dil yetilerini sürekli geliştirme becerisi” (Anadolu Üniversitesi, 2020).</p>
Dili Geliştirme	<p>“Edindiği dil becerilerini koruma, derinleştirme, geliştirme ve sürdürme sorumluluğuna sahip olabilmek” (İstanbul Üniversitesi – Cerrahpaşa, 2020).</p> <p>“Almanca dil yetilerini sürekli geliştirme becerisi (Almanca dil bilgisi ve söz dağarcığını doğru ve etkin şekilde kullanmalarına yönelik etkinlikler düzenleyebilme becerisi; okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerilerini geliştirecek etkinlikler düzenleyebilme ve uygulayabilme becerisi)” (Erciyes Üniversitesi, 2020).</p>
Dilsel Kavramlar	<p>“Dile özgü kavramlar ve kavramlar arasındaki ilişkileri kavrayabilme becerisi” (Anadolu Üniversitesi, 2020; Erciyes Üniversitesi, 2020).</p> <p>“Ortaöğretimde kazandığı yeterliklere dayalı olarak; Almancayla ilgili kavramları ve kavramlar arası ilişkileri kavrayabilir” (Atatürk Üniversitesi, 2020).</p>
Etkili İletişim	<p>“Kendi kültürler arası iletişim yetilerini geliştirmek için kazandıkları Almanca ve genel kültür bilgileriyle duygu ve düşüncelerini aktarmak, tartışmak, kendi kültürel haklarını savunmak ve özgürce yorum yapmak” (Bursa Uludağ Üniversitesi, 2020).</p> <p>“Dil edinimi olgusunun ve dil-kültür-düşünce ilişkisinin kavranması, alan dil kültürü açısından empati yapabilecek düzeyde etkili iletişim ve çeviri becerilerinin kazandırılması”(Dokuz Eylül Üniversitesi, 2020).</p>

Almanca öğretmenliği programlarında yer alan genel dilsel yeterlilikler ile ilgili öğrenme çıktılarının, dilsel farkındalık, dili geliştirme, dilsel kavramlar, dile dair bilgiler, etkili iletişim altında toplandıkları görülmektedir. Dilsel farkındalık altında ele alınabilecek yeterlilikler dört programda bulunmaktadır. Bir programda dilsel farkındalık, ana dil ile hedef dil arasındaki dil bilgisi ve dilbilimsel farklılıkların ve ortak yönlerinin bilinmesi ve bunlardan dil öğretiminde yararlanabilmesi yeterlilik hedefi olarak gösterilmektedir (Dokuz Eylül Üniversitesi, 2020). İki programda ise, aynı yeterlilik hedefi bulunmakta, ancak hedef dil yerine yabancı dil ifadesi kullanılmakta, Alman diline ise vurgu yapılmamaktadır (Necmettin Erbakan Üniversitesi, 2020; Marmara Üniversitesi, 2020). Diğer bir programda ise, genel olarak “insan dilinin özellikleri, yapısı ve işleyişini anlamaya ve çözümlmeye yönelik bilgiye sahip olma ve kullanabilme” (Anadolu Üniversitesi 2020) becerisine değinilmektedir. Dili geliştirme yeterliliğine, üç programda (Anadolu Üniversitesi 2020; İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa 2020; Erciyes Üniversitesi 2020) ve dilsel kavramlar konusunda yeterlilikler konusunda yine üç programda (Anadolu Üniversitesi 2020; Atatürk Üniversitesi 2020; Erciyes Üniversitesi 2020) yer verilmektedir. Etkili iletişim konusunda yeterlilikler ise, iki programda (Bursa Uludağ Üniversitesi, 2020; Dokuz Eylül Üniversitesi) yer bulmaktadır.

Almanca öğretmenliği programlarında, dilsel bilgi ve beceriler ile ilgili öğrenme çıktıları ise Tablo 4’de yer almaktadır.

Tablo 4.

Almanca öğretmenliği programları dilsel bilgi ve beceri öğrenme çıktıları

Konu	Yeterlilikler
Dile Dair Bilgi	<p>“Yabancı dil olarak Almancanın alanlarını ve işlevlerini anlar ve açıklar” (Çukurova Üniversitesi, 2020; Hakkari Üniversitesi, 2020).</p> <p>“Alman dili ve kültürü ve amaç dilin kullanıldığı ülkelerle ilgili bilgiye sahip olmak” (İstanbul Üniversitesi – Cerrahpaşa, 2020).</p> <p>Almancanın fonetik, morfolojik, semantik ve etimolojik özelliklerini kavrar. Almanca kelime yapısı hakkında bilgi edinir. Almanca seslerin telaffuzu konusunda yeterli bilgiye sahip olur. (Dicle Üniversitesi, 2020)</p>
Dil Becerileri	<p>“Alman dili ve kültürü ve amaç dilin kullanıldığı ülkelerle ilgili bilgiye sahip olmak” (İstanbul Üniversitesi – Cerrahpaşa, 2020).</p> <p>Almancanın fonetik, morfolojik, semantik ve etimolojik özelliklerini kavrar. Almanca kelime yapısı hakkında bilgi edinir. Almanca seslerin telaffuzu konusunda yeterli bilgiye sahip olur. (Dicle Üniversitesi, 2020)</p>
Dilbilgisi	<p>Almanca dilbilgisini kavrar. Türkçe ve Almanca yapılar arasındaki farkları öğrenir (Dicle Üniversitesi, 2020)</p> <p>“Türk Dili ve yabancı dil temel dilbilgisi kurallarını tanımlar (...)” (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, 2020).</p> <p>(...) Almanca dilbilgisinin (...) temel kavram ve ilkelerini açıklama (Çukurova Üniversitesi, 2020; Hakkari Üniversitesi, 2020).</p>
Çeviri	<p>“Farklı metin türlerinde anadilden hedef dile ve/ya hedef dilden anadile, belli bir amaç doğrultusunda, anlamsal bütünlüğü ve metin özelliklerini koruyarak çeviri yapabilmek” (İstanbul Üniversitesi – Cerrahpaşa, 2020).</p> <p>Almancadan Türkçeye veya Türkçeden Almancaya çeviri yapma (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, 2020).</p> <p>(...) çeviri becerilerinin kazandırılması (Dokuz Eylül Üniversitesi, 2020)</p> <p>Almancadan Türkçeye ve Türkçeden farklı metinleri Almanca çevirebilme (Dicle Üniversitesi, 2020)</p>

Dilsel bilgi ve beceriler konusunda hedeflenen yeterlilikler incelendiğinde, dile dair bilgi, dört programda (Çukurova Üniversitesi 2020; Dicle Üniversitesi 2020; Hakkari Üniversitesi 2020; İstanbul Üniversitesi – Cerrahpaşa 2020) yer bulmaktadır. Ancak dile dair bilgi konusunda yeterlilikler farklı konularda ifade edilmektedir. İki program (Çukurova Üniversitesi 2020; Hakkari Üniversitesi 2020) Almancanın alan ve işlevlerine vurgu yaparken, diğer bir program (İstanbul Üniversitesi – Cerrahpaşa 2020) Alman dili ve kültürü ve amaç dilin kullanıldığı ülkeler konusundaki bilgiye vurgu yapmaktadır. Bir program (Dicle Üniversitesi, 2020) ise, Almancanın fonetik, morfolojik, semantik, etimolojik özellikleri ile kelime yapısı ve seslerin telaffuzu konusuna yer vermektedir.

Dil becerilerine ilişkin bilgi ve becerilere ise iki programın (Dicle Üniversitesi, 2020, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, 2020) yer verdiği görülmektedir. Bir programın (Dicle Üniversitesi, 2020) ayrıntılı biçimde dil becerilerini verirken, diğer programın (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, 2020) bunu genel bir ifade ile sunduğu görülmektedir. Bununla birlikte dört programın (Çukurova Üniversitesi 2020; Dicle Üniversitesi 2020; Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi 2020; Hakkari Üniversitesi 2020) dilbilgisi, dört programın (Dicle Üniversitesi, 2020; Dokuz Eylül Üniversitesi, 2020; İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa, 2020; Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, 2020) çeviri konusunda yeterlilik hedeflerine yer verdiği görülmektedir.

Dil Öğretmenleri için Avrupa Profil Tablosu (EPG, 2013) ise, dil farkındalığı yeterlilikleri altında ele alınan yeterlilik göstergelerini, genel olarak dilin yapısı ve kullanımı konusunda bilgi ve becerileri kapsayacak şekilde ifade etmektedir. Bununla birlikte, yabancı dil öğretmenlerinin

öğrencilerin dil ve kullanımı hakkındaki sorularını cevaplayabilecek şekilde dil konusunda bilgi ve becerilere sahip olması gerektiği ifade edilmektedir.

4. Sonuç ve Tartışma

Almanca öğretmenliği programlarının öğrenme çıktılarının incelenmesi sonucu elde edilen bulgular göstermektedir ki, incelenen 16 programdan sadece beş tanesi Almanca için bir hedef dil seviyesi belirlemektedir (Anadolu Üniversitesi, 2020; Bursa Uludağ Üniversitesi, 2020; İstanbul Üniversitesi – Cerrahpaşa, 2020; Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, 2020; Bursa Uludağ Üniversitesi, 2020). Altı program ise, ilgili dili açıkça belirtmeden genel olarak algılanabilecek bir yabancı dil için dilsel yeterlilik hedefi vermektedir. Programların hedef dili Almanca olduğundan, yabancı dil ifadesinin Alman diline karşılık geldiği düşünülebilir, ancak Anadolu Üniversitesi Almanca öğretmenliği programında hedeflenen dilsel yeterlilikler „Almanca’yı anadil düzeyine yakın kullanabilme becerisi“ ve „Bir yabancı dili en az Avrupa Dil portföyü B1 düzeyinde kullanarak alanındaki bilgileri izler ve meslektaşları ile iletişim kurar.“ (Anadolu Üniversitesi, 2020) olarak vermiştir. Dolayısıyla hem Almanca hem de genel olarak bir yabancı dil için dilsel yeterlilik hedefi belirlemektedir. Programların dilsel yeterlilik hedeflerinde Alman dilini açık belirten bir ifadenin kullanılması, hedef dilin ne olduğunun anlaşılır olmasını sağlayacaktır. Hedef dilin Almanca olduğunu açıkça belirten dört programda hedeflenen seviye B2 düzeyidir (Bursa Uludağ Üniversitesi, 2020; İstanbul Üniversitesi – Cerrahpaşa, 2020; Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, 2020; Bursa Uludağ Üniversitesi, 2020). Genel olarak bir yabancı dilde yeterlilik hedefi belirtenler (Anadolu Üniversitesi, 2020; Dokuz Eylül Üniversitesi, 2020; Marmara Üniversitesi, 2020; Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, 2020; Nevşehir Hacı Bektaş Üniversitesi, 2020; Ondokuz Mayıs Üniversitesi, 2020), seviye olarak A2 - C2 arasında seviyeleri hedeflemektedir. Bir programda ise, C1 ve C2 düzeylerinde yabancı dil yeterliliği kazandırılması hedeflenmektedir (Dokuz Eylül Üniversitesi, 2020).

İki program (Trakya Üniversitesi, 2020; Dicle Üniversitesi, 2020) ise, ikinci bir yabancı dilde dilsel yeterlilik hedefi belirlemektedir. Trakya Üniversitesi Almanca öğretmenliği programı A2 seviyesinde ikinci yabancı dilde dilsel yeterlilik öngörmektedir. Dicle Üniversitesi Almanca öğretmenliği ise, seviye belirtmeden „İkinci yabancı dili, yazılı ve sözlü olarak ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde kullanabilir“ (Dicle Üniversitesi, 2020) olarak vermektedir. Bu noktada ikinci yabancı diller için de yeterlilik hedeflerinde açık bir biçimde seviyenin belirlenmesi gerektiği görülmektedir. Bununla birlikte ikinci yabancı dilde dilsel yeterlilik hedefi belirten iki programın da (Dicle Üniversitesi, 2020; Trakya Üniversitesi, 2020), Almanca için hedef dil seviyesine yer vermediği de görülmektedir.

Dil Öğretmenleri İçin Avrupa Profil Tablosu (EPG, 2013) dilsel yeterlilikte düzeyler incelendiğinde, dil öğretmenleri için yükseköğretim eğitimi sırasında hedef düzeyin B1 ve B2 olduğu görülmektedir. Dolayısıyla Almanca için B2 düzeyini hedefleyen programların (Bursa Uludağ Üniversitesi, 2020; İstanbul Üniversitesi – Cerrahpaşa, 2020; Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, 2020; Bursa Uludağ Üniversitesi, 2020), Dil Öğretmenleri İçin Avrupa Profil Tablosu (EPG, 2013) dilsel yeterlilik hedef düzeyi ile uyumlu olduğu anlaşılmaktadır. Yine Dil Öğretmenleri İçin Avrupa Profil Tablosu (EPG, 2013) dilsel yeterlilik hedef seviyeleri göz önünde bulundurulduğunda, B1 seviyesi altında kalan A2 seviyesinin ve B1 – B2 seviyesinin üstünde kalan C1 – C2 seviyelerinin genelde yabancı dil özelde ise Almanca öğretmenleri için uygun hedef dil seviyeleri olmadıkları anlaşılmaktadır. Programların hedeflenen dil ve düzeyine ilişkin öğrenme çıktıları bu doğrultuda yeniden gözden geçirmesi ve güncellemesi önerilmektedir.

Almanca öğretmenliği programlarında dilsel bilgi ve becerilere ilişkin öğrenme çıktıları incelendiğinde, bunların dilsel farkındalık, dili geliştirme, dilsel kavramlar, dile dair bilgiler, etkili iletişim, dil becerileri, dilbilgisi ve çeviri başlıkları altında toplandıkları görülmektedir (bkz. Tablo 2 ve 3). Genel olarak programların Almanca öğretmenliği öğrencisine kazandırmayı hedefledikleri dilsel bilgi ve beceriler konusunda yeterliliklerin, Almanca konuşma, dinleme, okuma ve yazma

becerileri, dilbilgisi ve Türkçe ve Almanca yapılar arasındaki farklarının öğrenilmesi, kelime yapısına ilişkin bilgi ve seslerin telaffuzu gibi konuları kapsadığı görülmektedir. Bunun yanı sıra, Almancanın fonetik, morfolojik, semantik ve etimolojik özelliklerini kavraması, Almancadan Türkçeye ve Türkçeden Almancaya farklı metinleri çevirebilme yeteneğini kazanması yer almaktadır. Resmi ve resmi olmayan mektuplar, film eleştirisi, broşürler, kılavuzlar, gazete makaleleri, özetler, CV ve niyet mektupları ve memolar yazma konusunda gereken bilgileri edinmiş olmaları ve dilbilgisi ve yazım kurallarına uygun paragraflar yazmayı öğrenmesi gibi yeterliliklerin kazanılması da beklenmektedir. Ancak yapılan incelemede, programlar arasında hedef kazanımlar açısından farklılıkların olduğu ve her programda dilsel bilgi ve beceriler ile ilgili yeterliliklere aynı ağırlıklarda yer verilmediği görülmektedir. Alan yazın incelendiğinde, Almanca öğretmenin sahip olması gereken dilsel yeterlilikler “Alman dilini farklı durumlarda amaca uygun ve doğru biçimde yazılı ve sözlü olarak kullanabilmeli” (Königs, 2009, s.28) olarak ifade edilmektedir. Almancayı yazılı ve sözlü olarak doğru kullanabilmek ise, gerekli olan alt becerilerin edinilmesi ile mümkün olabilecektir. Almanca öğretmenliği programlarında bu alt becerilerin belirlenmesi ve hedef kazanımlar olarak ifade edilmesi gerekmektedir. Özellikle Almanca öğretmeni adaylarına eğitimlerinde kazandırılması esas olan dil bilgi ve becerilerinin ayrıntılı biçimde öğrenme çıktıları ile ifade edilmesinin hedef kazanımları açık göstermesi açısından da önemlidir. Bu doğrultuda, Almanca öğretmeni adayları eğitimleri sırasında edinmeleri gereken bilgi ve beceriler konusunda bilgi sahibi olabilecek ve bu yönde gelişimlerini tamamlamaları için desteklenmiş olacaktır. Bununla birlikte, ortak bir lisans eğitimi programı ile eğitim veren Almanca öğretmenliği lisans programlarının hedeflenen yeterlilikler ve öğrenme çıktıları açısından da uyumlu olması beklenmektedir. Bu uyumun sağlanabilmesi için ise, öğrenme çıktılarının ele alınıp ortak bir anlayış ile yeniden oluşturulması önerilmektedir.

Kaynakça

- Anadolu Üniversitesi, (2020). Alman dili eğitimi program çıktıları. Erişim Tarihi: 12.05.2020, <http://abp.anadolu.edu.tr/tr/program/programCiktıları/163/11>
- Atatürk Üniversitesi, (2020). Almanca öğretmenliği program yeterlilikleri. Erişim Tarihi: 12.05.2020, [https://obs.atauni.edu.tr/moduller/dbp/eobs/birimDetay/1118/Almanca20Öğretmenliği%20Programı%20\(1118\)?](https://obs.atauni.edu.tr/moduller/dbp/eobs/birimDetay/1118/Almanca20Öğretmenliği%20Programı%20(1118)?)
- Bursa Uludağ Üniversitesi, (2020). Almanca öğretmenliği program yeterlilikleri. Erişim Tarihi: 12.05.2020, <http://bilgipaketi.uludag.edu.tr/Programlar/Detay/35?AyID=26>
- Çukurova Üniversitesi, (2020). Almanca öğretmenliği. Temel öğrenme kazanımları. Erişim Tarihi: 12.05.2020, https://eobs.cu.edu.tr/ProgOgrCikti_tr.aspx?ProgID=23
- Dokuz Eylül Üniversitesi (2020). Temel program kazanımları. Erişim Tarihi: 12.05.2020, https://bef.deu.edu.tr/yda/?page_id=736
- Dicle Üniversitesi (2020). Almanca öğretmenliği program yeterlilikleri. Erişim Tarihi: 12.05.2020, <https://obs.dicle.edu.tr/oibs/bologna/start.aspx?gkm=0510333331103322283220231103887233303365703439637735355353446431053886421973445632210341843779322303333632240>
- Erciyes üniversitesi (2020). Almanca öğretmenliği program yeterlilikleri. Erişim Tarihi: 12.05.2020, <https://dpb.erciyes.edu.tr/Program/P2.aspx>
- European Profiling Grid (2013). European profiling grid. Erişim Tarihi: 12.05.2020, <https://egrid.epg-project.eu/tr/egrid#>

Gazi Üniversitesi (2020). Alman dili eğitimi program yeterlilikleri. Erişim Tarihi: 12.05.2020, http://gbp.gazi.edu.tr/htmlProgramHakkinda.php?dr=0&lan=0&baslik=1&FK=05BK=66&ders_kodu=105021086&sirali=0&fakulte=&faulte_en=&bolum=&bolum_n=&ac=8

Hatipoğlu, S. (2009). Best–Practice Türkei. Zur Darstellung des Projekts Curriculumentwicklung für die Deutschlehrausbildung an Türkischen Universitäten. *Tagungs dokumentation zum Symposium Perspektiven zur Neustrukturierung der Studiengänge Deutsch als Fremdsprache in Südosteuropa* (s.43- 52), İstanbul.

Hakkari Üniversitesi (2020). Alman dili eğitimi program yeterlilikleri. Erişim Tarihi: 12.05.2020, <https://obs.hakkari.edu.tr/oibs/bologna/start.aspx?gkm=033333333882435570344041110355453660621952199388403442833348310533324387763111437735362763679355753889632240>

İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa (2020). Almanca öğretmenliği öğrenme kazanımları. Erişim Tarihi: 12.05.2020, <https://ebs.istanbulc.edu.tr/home/kazanim/?id=1085>

Königs, G. F. (2009). Zwischen Hoffen und Bangen. Möglichkeiten und Grenzen einer europäischen Studienreform am Beispiel des Faches Deutsch als Fremdsprache. *Tagungs dokumentation zum Symposium Perspektiven zur Neustrukturierung der Studiengänge Deutsch als Fremdsprache in Südosteuropa* (S.21 -41), İstanbul.

Marmara Üniversitesi, (2020). Almanca öğretmenliği program çıktıları. Erişim Tarihi: 12.05.2020, meobs.marmara.edu.tr/ProgramTanitim/atatürk-egitimfakultesi/lisans-4yillikalmanca-1067-2-0

Milli Eğitim Bakanlığı, (2017). İngilizce öğretmeni özel alan yeterlilikleri. Ankara: Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü. Erişim Tarihi: 12.05.2020, https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_11/06160113_2YYretmen_Yeterlikleri_KitabY_ingilizce_YYretmeni_Yzel_alan_yeterlikleri_ilkYYretim_parYa_5.pdf

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, (2020). Almanca öğretmenliği program yeterlilikleri. Erişim Tarihi: 12.05.2020, http://ects.mu.edu.tr/tr/program/179#link_6

Necmettin Erbakan Üniversitesi, (2020). Almanca öğretmenliği program yeterlilikleri. Erişim Tarihi: 12.05.2020, <https://obs.erbakan.edu.tr/oibs/bologna/start.aspx?gkm=0102344443555344563110333303443634404321903329734420322143446435525377533291389123552534142197322303333638960>

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, (2020). Almanca öğretmenliği program çıktıları. Erişim Tarihi: 12.05.2020, <https://ects.nevsehir.edu.tr/ects/bilgipaketi/dil/tr/bolum/186010/sayfa/1>

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, (2020). Almanca öğretmenliği program çıktıları. Erişim Tarihi:12.05.2020, http://egitim.omu.edu.tr/tr/akademik/akademik_birimler/yabanci-dilleregitimibolumu/alman-dili-egitimi-anabilim-dali

Trakya Üniversitesi (2020). Almanca öğretmenliği program yeterlilikleri. Erişim Tarihi:12.05.2020, http://tueobs.trakya.edu.tr/presentationLayer/root/yeerlilik/yeter_NAVİGTOR.ASX?PATH=2_22

Yükseköğretim Kurulu, (2010). Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi. Erişim Tarihi:12.05.2020, <http://www.tyyc.yok.gov.tr/?pid=33>

Yükseköğretim Kurulu, (2020). Yükseköğretim bilgi yönetim sistemi. Almanca öğretmenliği programları. Erişim Tarihi: 12.05.2020, <https://istatistik.yok.gov.tr>

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Teacher education programs need to train their students with respect of their future professional needs. Yet, professional requirements need to be clarified as they may change from profession to profession. Competence descriptors can help to identify these needs. In special in language teacher education linguistic competences are regarded to be essential competences to be developed during education. However, it has to be specified to what extent these competences are represented in the education programs. The importance of the study lays on the fact that the programs train their students in view of the targeted skills and knowledge areas defined in the learning outcomes. Hence, to determine whether the programs correspond to the professional competence requirements, the programs' key learning outcomes need to be examined closely. The aim of this study is to investigate key learning outcomes of German language teacher education programs in Turkey. Furthermore, it is aimed to determine to what extent the key learning outcomes are in accordance with the requirements of the European Profiling Grid, which defines competences required in the profession. For this aim, key learning outcomes of German language teacher education programs are examined and compared.

Method:

In the study, qualitative research method is used. The key learning outcomes of 21 German language teacher education programs are examined. Out of 21 programs, 16 programs' key learning outcomes were reached on their official websites. With document analysis method, the key learning outcomes of the programs were analyzed and categorized with respect of their content. The defined knowledge and skills are examined and programs are compared in view of their outcome definitions related to linguistic competences. The categorization revealed that key learning outcomes related to linguistic competences could be categorized under the aspects language level, general linguistic competences and linguistic competences related to language knowledge and skills. Furthermore, European Profiling Grid is examined in view of linguistic competences. Both findings are compared and discussed.

Results and Discussion:

The findings of the study revealed that in view of language level just four programs defined a learning outcome for the German language. Three programs defined the level as B2 and one program native like level. Despite the fact, that linguistic competences in the German language are essential for all German language teacher candidates, 12 programs missed to specify them. Six of them defined just language levels in a foreign language and two in a second foreign language. The language levels in the programs defining linguistic competences in a foreign language ranged from A2 to C2. When examining competence requirements with regards of language level defined in the European Profiling Grid, than it is evident that B1 for the first development stage phase 1.1. and B2 for the phase 1.2. is defined for teachers at tertiary education. Hence it can be concluded that the target language level of the three programs describing linguistic competences in the German language are suiting the expectations of the framework, but one seems over the expected level defining a native like level, which corresponds to C2 level.

The results of the key learning outcomes related to general linguistic competences revealed that these competences could be subsumed under the aspects language awareness, knowledge on key terms in language and knowledge on language, effective communication and language development. Four programs defined learning outcomes related to language awareness; three programs stated linguistic competences in developing the language knowledge and skills taking responsibility of preserving the linguistic competences. Furthermore, three programs defined outcomes related to knowledge on key terms in language and four programs

knowledge on languages. Two programs defined learning outcomes for effective communication in the German language.

The results of key learning outcomes related to knowledge and skills in the foreign language revealed that the European Profiling Grid defined competences in language awareness. Hence, knowledge on the nature and structure of languages are required. Furthermore, language teachers need to have full understanding of the system and structure of languages to be able to respond to learners' questions. Results on learning outcomes revealed also that just two programs defined outcomes related to language knowledge and skills. Four program defined knowledge in grammar and four programs on translation. In the European Profiling Grid these competences could be traced in language awareness, as language teachers need to possess deep knowledge on languages.

Out of the results of this study, it can be concluded that the German language teacher education programs lack a common basis regarding key learning outcomes related to linguistic competences. Especially in defining the language level outcome a common basis is needed. Furthermore, programs need to add descriptors related to language level in the German language and programs defining language levels without naming the language need to specify it. It is recommended to adapt the learning outcomes regarding language level to the requirements of the European Profiling Grid. That means that a B2 level needs to be targeted. Results on general linguistic competences showed that the programs lay diverse focus on competences. Furthermore, findings on the learning outcomes related to knowledge and skills revealed that linguistic skills seem not to be taken into consideration in most programs. Hence, it is recommended to add learning outcomes defining linguistic skills. It is furthermore recommended to build a common basis in defining linguistic outcomes.